

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง สำนวนไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วิชาเหมือนสินค้า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การใช้สำนวนเปรียบเทียบ

รายวิชา พื้นฐานภาษาไทย รหัส ท๑๕๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ความหมายของสำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นข้อความ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง ไม่ตรงตามรูปแบบภาษาเป็นถ้อยคำหรือ คำพูดที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีความหมายเป็นนัยแฝงอยู่ กินความกว้างหรือลึกซึ้ง นำมาใช้ให้มีความหมายแตกต่างไปจากความหมายเดิมของคำ ๆ นั้น หรืออาจมีความหมายคล้ายกับความหมายเดิมของคำที่นำมาประสมกัน แต่ก็ไม่เหมือนกับความหมายเดิมทีเดียว เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ มักใช้ถ้อยคำที่ไม่ยาวมากแต่กินความมาก ใช้คำที่ไพเราะ คมคาย สละสลวย ต้องอาศัยการตีความจึงจะเข้าใจ

การใช้สำนวนเปรียบเทียบ

เนื่องจากคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน การพูดจาหรือสั่งสอนใคร มักจะอ้างสำนวนที่เป็นคำคล้องจองมาเปรียบเทียบเปรียบเปรยเสมอ ทำให้จดจำได้ง่ายและเห็นภาพได้ชัดเจน สำนวนไทยมีความผูกพันกับชีวิตของเราอย่างใกล้ชิด และยังให้ข้อคิดสอนใจ

การใช้สำนวนเปรียบเทียบ นิยมเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ หรือใช้เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับวิถีชีวิตหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจใช้ในเชิงประชดประชันก็ได้

เช่น **อ้วนเหมือนหมู**   เปรียบเทียบว่า   อ้วนเหมือนหมู   เพราะว่าร่างกายมีขนาดอ้วนเหมือนหมู

สวยราวกับนางฟ้า   เปรียบเทียบว่า   ความสวยของผู้ที่ถูกเปรียบเหมือนกับนางฟ้าจำแลงมา

กบในกะลาครอบ   เปรียบเทียบว่า   มีความรู้เหมือนกบที่อยู่ในกะลา เพราะกะลาแคบนิดเดียว

นอกจากนี้ การใช้สำนวนเปรียบเทียบยังมิได้หมายถึงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งของสิ่งเพียงอย่างเดียว อาจหมายถึงการเปรียบเทียบกับของหลายสิ่ง

เช่น

แกะดำ   เปรียบเทียบว่า   ของสิ่งหนึ่งที่มีความแตกต่างจากของหมู่มาก

ตัวอย่างการใช้สำนวนเปรียบเทียบ

“เด็กชายแดงไม่ยอมทำตามระเบียบของโรงเรียน ซึ่งต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน พฤติกรรมเช่นนี้เรียกได้ว่า แกะดำ”

ตัวอย่างสำนวนเปรียบเทียบ

สำนวน	การเปรียบเทียบ
กาคาบพริก	เปรียบเทียบกับที่คนผิวดำแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีแดง
คางคกขึ้นวอ	เปรียบเทียบกับคนที่มีฐานะต่ำต้อย พอได้ดิบได้ดีก็มักแสดงกิริยาอวดดีลืมตัว
ชิงสุกก่อนห่าม	เปรียบเทียบกับ做事情ที่ยังไม่สมควรแก่วันหรือยังไม่ถึงเวลา
นกสองหัว	เปรียบเทียบกับคนที่ทำตัวฝักใฝ่เข้าด้วยทั้ง ๒ ฝ่าย
กระต่ายตื่นตูม	เปรียบเทียบกับคนที่แสดงอาการตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน
กระต่ายหมายจันทร์	เปรียบเทียบกับผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า
ซักแม่น้ำทั้งห้า	เปรียบเทียบกับคนที่พูดจาหวานล่อมเพื่อให้คล้อยตามโดยอ้างสิ่งต่าง ๆ
ไกลปืนเที่ยง	เปรียบเทียบกับคนที่ไม่รู้อะไรเลย เพราะอยู่ห่างไกลความเจริญ
ขวานผ่าซาก	เปรียบเทียบกับคนที่พูดจาโผงผาง ไม่เกรงใจใคร
ชิงกีรา ช่างแข็งแรง	เปรียบเทียบกับคนที่จัดจ้านพอกัน มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กัน ไม่ยอมมลดละกัน
แขวนนม	เปรียบเทียบกับคนที่เลิกชกมวย
คดในข้องอในกระดูก	เปรียบเทียบกับคนที่มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	เปรียบเทียบกับว่า คนรักมีน้อย คนเกลียดชังมีมาก
คลุกคลีตีโมง	เปรียบเทียบกับคนที่มั่วสุม หรือคลุกคลีพัวพันกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา
ห้อยปากแตก	เปรียบเทียบกับคนที่ปากโป้ง เก็บความลับไม่อยู่
ฆ่าช้างเอางา	เปรียบเทียบกับการทำลายของใหญ่ เพื่อให้ได้ของเล็กน้อยซึ่งไม่คุ้มค่า
งเป็นไก่ตาแตก	เปรียบเทียบกับคนที่งมงาย จนทำอะไรไม่ถูก
งอมืองอตีน	เปรียบเทียบกับคนเกียจคร้าน ไม่สนใจชวนช่วยทำกรางาน ไม่คิดสู้งาน
งูกินหาง	เปรียบเทียบกับคนที่เกี่ยวโยงกันจากหัวถึงหางโดยซัดกันเป็นทอด ๆ
เจียบเป็นเป่าซาก	เปรียบเทียบกับว่าลักษณะที่เจียบสนิท
โง่แล้วอยากนอนเตียง	เปรียบเทียบกับคนโง่แล้วไม่เจียมตัวว่าโง่ ไปทำสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เข้าใจ